

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע"נ

ברוך דוב ז"ל בן יבלחט"א משה חיים ווידרא נ"י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ"ל

מראה מקומות רשפי אש

לע"נ מרים שיינדל בת יצ'לסט"א אפרים שמעון סינאוויץ

LAKEWOODDAFYOMI.COM

דהוה אחד מחמשים. והוה ליה לאחוז המועט, דהיינו תרומת אלעזר שהיא אחד מה' מאות. והנה צאמת קושיותיו חמורות, ואעפ"כ צריכין אנו למשכוני נפשין לישב דברי רש"י על נכון.

ואומר אני שמה שזכור למעלתו שאין לחלה שום שיעור מן התורה, אין אני מסכים עמו לחלוטין, ויש לי לומר בזה דבר חדש לא קדמני בזה שום מפרש או פוסק והוא זה. כי המצוה הזאת של הפרשת חלה אם כי היא מצוה

אחת יש בה שני ענינים*,

הענין האחד הוא להפקיע איסור טבל מן העיסה, כי קודם ההפרשה היא אסורה באכילה, וע"י הפרשת החלה מן העיסה, כבר הופקע איסור טבל והותרה העיסה באכילה, ואף אם אח"כ יחזיק צעל העיסה את החלה לעצמו ולא

יתנה לכהן, אין כאן אלא גזל השצט והעיסה הותרה באכילה. ואמנם המצוה העיקרית ליתנה לכהן, וזה הענין השני שאמרת שיש במצוה זו¹. ושני ענינים האלו חלוקים זה מזה, שלפטור העיסה אין לו שיעור כלל מן התורה, ואפילו משהו פוטר העיסה כתרומת גורן שחטה אחת פוטרת כל הכרי², ואמנם הענין השני לקיים מצוה נתינה לכהן, זהו יש

לו שיעור מן התורה, כיון

דכתיב תתנו לך שיהיה כדי נתינה³*. והשיעור הזה שהוא אחד מכ"ד או אחד ממ"ח, כאשר נבאר אח"כ, הוא מן התורה בלבד, ומדרבנן בלבד.

ואפרש הדבר ונאחז דרך משל שהוא אחד מכ"ד, והוא יש בו שיעור חשוב לקיים המצוה נתינה לכהן, ואמנם זהו השיעור אחד מכ"ד בעשרון שהוא שיעור חלה, וכשיש אחד מכ"ד בעשרון כבר הוא כדי נתינה, ושזו אין חילוק מן התורה בין אם העיסה היא רק עשרון אחד ובין אם העיסה היא ממאה סאה כי לענין לפטור העיסה אפילו משהו פוטר, ולענין נתינה לכהן הרי יש כאן כדי נתינה⁴, ומנה לו להכהן אם העיסה קטנה או גדולה, וזהו הצד שהוא

הגה"ה מכן המחבר מכת"י * ע"י במשנה למלך בפ"ו מהל' מתנות עניים הל' ז', דמביא דברים שחידש אאמ"ו הגאון ז"ל כאן בשם רבינו ישעיה בחדושי, [תוס' ר"ד קידושין נ"ח ע"ב]. והמשנה למלך הרגיש בכמה דברים שחידש אאמ"ו הגאון המחבר ז"ל בתשובה זו, וגם בקצת דברים ממה שכתבתי בהג"ה פה, ע"ש. וע"י ברמב"ן בספר המצות שורש י"ב, ע"ש ודוק.

הגה"ה מכן המחבר * דע שמה שחידש אאמ"ו הגאון המחבר ז"ל בחלה ובתרומה, דלהוציא מידי טבל חטה אחת פוטרת כל הכרי, אבל מ"מ צריך לקיים מצות נתינה שיהיה בכדי נתינה לכהן. אין הכוונה שיש כאן שתי הפרשות זו אחר זו, ואם הרים משהו הותר הכרי בתרומה והעיסה בחלה, ואח"כ צריך להוסיף עוד ולהפריש שיעור כדי נתינה לכהן. זה אי אפשר לומר משום כמה טעמים, חדא דבמסכת שבת כ"ה ע"א ובמסכת יבמות ע"ד ע"א, דרשינן משמרת תרומתי [במדבר י"ח ח']. שתרומה טמאה מותרת בהנאה, ודרש תרומתי בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה, ובבכורות דף ל"ד [ע"א], דרשינן משמרת תרומתי, בשתי תרומות אחת תרומה טהורה ואחת תרומה תלויה. ומקשים התוס' במס' שבת ובמסכת בכורות שם [ד"ה אחת], איך יליף שלש תרומות מקרא זה טהורה וטמאה ותלויה, ומתציים התוס', דמלך דריש אתרומה טמאה להתיר בהנאה, ומשמרת שייך בתלויה, ע"ש. ומעתה אי צריך בכל תרומה שתי הפרשות אחת להתירה מטבל ואחת למצות נתינה לכהן, אכתי קשה מנא ליה למיירש תרומה וטמאה, דלמא תרומתי דהיינו שתי תרומות קאי אחד על תרומת כל שהוא שמירת מטבל יחזקאל ב' יהודה הלוי [עמוד 161] {726077}

השיעור מן התורה, שהוא חלק כ"ד מן עשירית האיפה. ואמנם הצד שהוא מדרבנן, הוא שחז"ל תיקנו שצריך שיתנו חלק כ"ד מן העיסה כמות שהיא, ואם העיסה היא גדולה כ"ד עשרונות צריך שיתן לכהן עשרון שלם שהוא חלק כ"ד מן אותה העיסה. וזהו מה שנלע"ד בשיעור חלה.

ועתה נתקע בה מסמרות מדברי הפוסקים

הראשונים והמפרשים, וראשון לציון דברי רש"י בחומש צ"פ שלא לך [במדבר ע"ו כ'] צד"ה כתרומת גורן, שלא נאמר בה שיעור, ולא כתרומת מעשר שנאמר בה שיעור, אבל חכמים נתנו שיעור לבעה"ב אחד מכ"ד ולנחתום אחד ממ"ח. ואח"כ צד"ה תתנו לה' תרומה פירש, לפי שלא שמענו שיעור לחלה נאמר תתנו שיהא בה כדי נתינה.

ולכאורה דברי רש"י סתרי אהדדי, ולכן כתב המורחי וז"ל, שלא שמענו שיעור לחלה נאמר תתנו שיהא בה כדי נתינה <בספרי>. ואין זה אלא אסמכתא צעלמא, שהרי גבי תרומת גורן נמי כתיב בה נתינה [דברים י"ח ד], ועם כל זה אמרו שאין לה שיעור מן התורה אלא חטה אחת פוטרת כל הכרי [קדושין נ"ח ע"ב], וכן גבי גט כתיב [שם כ"ד א'] ונתן, עם כל זה אמרו [גיטין כ' ע"א] כתבו על גבי איסורי הנאה כשר. והראיה הגמורה

ושני אתרומת שיעור כדי נתינה. ועוד שם בבכורות פריך הגמ' ר"י יהושע, ומשני תרומתי כתיב, אמאי לא משני דר"א ור"י פליגי בזה, דר"א מוקי משמרת תרומתי שתי תרומות לטהורה ולתלויה, ור"י מוקי לשתי תרומות אחת שכא להתיר מטבל ואחת הניתנת לכהן. ועוד איך אפשר לומר דבהפרשת כל שהוא הותר הכרי בתרומה והעיסה בחלה, הא כל זמן שחסר עוד הפרשה דבכדי נתינה עדיין אסור הכרי והעיסה, כדילפינן במס' סנהדרין דף פ"א [ע"א], מנין לטבל שהוא במיתה דכתיב [ויקרא כ"ב ט"ו], ולא יחללו את קדשי בניי אשר ירימו לה' ז', בעתיד לתרום הכתוב מדבר ע"ש, וחלה ותרומה מחד קרא נפקא לך, כדאיחא בפ"א ממסכת חלה משנה ט', וע"ש בפירוש המשנה להרמב"ם ובכרטרורה שם. וא"כ האי הפרשת כל שהוא מה טיבו, הא עדיין לא הותר כל זמן אשר עתיד לתרום ממנו, ועדיין הוא באזהרה מקרא ולא יחללו את קדשי בניי אשר ירימו לה'. מכל זה מוכח שאין כאן אלא הפרשה אחת, דודאי אם עבר ותרם כל שהוא כבר הותרו העיסה והכרי, ושוב אין שם תרומה וחלה על מה שיוסיף, ואם יתן לכהן חילוקי הוא נתן. ואמנם כוונת אאמ"ו הגאון ז"ל במה שכתב שיש שני שיעורים, כוונתו שלכתחלה צריך לתרום שיהיה כדי נתינה ולא בשביל להתיר השיריים, שבשביל זה היה סגי בכל שהוא, אך שהכתוב הצריך שיעור כדי לקיים כדי נתינה לכהן, ואם עבר והפריש רק חטה אחת כבר הותר הכרי, וכן בחלה כבר הותרה העיסה, והוא מעוות שלא יוכל לתקון לקיים עוד מצות נתינה שכבר עבר ההפרשה. וגם יש נפקא מינה בכהן עצמו שיש לו כרי או עיסה, שגם הכהן אסור לאכול טבל אינו צריך להפריש כי אם כל שהוא להתיר הכרי והעיסה, אבל מצות נתינה לכהן לא שייך לגבי עצמו שהוא חתן. ובוה נוחה גם מה שהוכיחו התוס' במסכת מנחות ס' ע"א בסוף ד"ה (ז' מ) בעינן בו, דחטה אחת פוטרת את הכרי, מדאמרינן בסוף מסכת ע"ז דטבל בכל שהוא, כהותרו כן איסורו, ע"ש בתוס'. ולפי דברי אאמ"ו הגאון ז"ל אין מזה ראיה, דזה הוא אם עבר והפריש, או כהן לעצמו מפריש לכתחלה כל שהוא ומתיר הכרי בחטה אחת. ולפי' מתורץ נמי מה שתמהו התוס' שם במסכת מנחות, למה לא חשב תרומה הכרי הנך דאין מזה שיעור⁵, ולפי דברי אאמ"ו הגאון ז"ל לא מצי לחשוב תרומה, דאכתי יש בו שיעור לכתחלה בכדי נתינה לכהן. ודוק היטב בכל זה.

על זה שהרי כתיב בה כתרומת גורן, מה תרומת גורן אין לה שיעור מן התורה אף חלה אין לה שיעור מן התורה, אלא על כרחנו לומר שמה שאמרו שיעור חלה של בעה"ב אחד מכ"ד ושל נחתום אחד ממ"ח, וסמכו דצריהם על מקרא זה דתתנו, אינו אלא אסמכתא צעלמא, וכן רש"י ז"ל למעלה כתרומת

סימן סב

בענין מארטגיידו הנהוג בבתיים אוך עושים שלא יהיה באיסור ריבית

כ"ג תמוז תשכ"א.

מע"כ ידידי הנכבד מו"ה ר" פסח קופערמאן שליט"א.

הנה ודאי ענין מארטגיידו שעושים במדינתנו הוא הלואה ויש בזה איסור ריבית וצריך לעשות באופן שלא יהיה ריבית ויש בזה שני דרכים. א) הוא לעשות בהיתר עיסקא ושירעו שני הצדדים ענין העיסקא ולא רק באמירה וכתובה בעלמא שזה אינו לחש וסגולה המועילים. אלא שהוא שותפות בהעסקים שיעשה מקבל הכסף בהסך שלוקח כגון בלקח עשרת אלפים מהנותן הוי חמשה אלפים הלואה מנותן המעות להמקבל וחמשה נשארו של הנותן שנחשב בשם פקדון ונמצא שיש בהעסק מעות של שניהם מחצה למחצה ממילא יש להיות בין ריוח בין הפסד בשהו מחצה לזה ומחצה לזה. ושמו בין שניהם כפי ידיעתם שיכולין להריוח בהעסק של סך העשרה האלפים שהניחו בעיסקא למשל י"ח פראצענט ונמצא שהוא בעד חלק הנותן ט' פראצענט שהוא מחצה הריוח. ואם שמו בפחות יצטרכו להעמיד ריוח הנותן מחצה כפי שישומו שיהיה ריוח בכל העסק. ואם אח"כ יארע שלא יהיה כל כך ריוח או ח"ו הפסד אזי צריך הנותן ליקח דק מחצה מריוח שהיה ומחצה מהפסד אם היה. אכל כיון שהנותן אינו יודע כי הלא המקבל לבדו מהעסק בהם ואינו מחוייב להאמינו לכן הותנה שאם יאמר המקבל שלא היה הריוח כפי שומתם וכ"ש כשיאמר שהיה הפסד שיצטרך לישבע בשבועה חמורה בנקיטת ס"ת ויכול להתנות עוד חומרות בהשבועה שיהיה דוקא בביהכ"נ בשעת הקדיאה בפני רבים ושיאמר גם בלשון קללה על נפשו אם אינו אומר אמת. ובנוסחאות כתוב שאם יאמר שהיה הפסד יצטרך להביא עדים דוקא אבל במדינה זו בעוה"ד שחשורים כמה אנשים להעיד שלא כדיון כמו מאומד ועל פי מה שמאמינים להבע"ד שלכן טוב להתנות שיהיה נאמנותו בשבועה חמורה גם על הפסד ומאחר שלא ירצה להשבע יהיה מחוייב לשלם להנותן את חלק הריוח שהתנו. זהו ענין היתר עיסקא שהנהיגו והיתרו הוא שהרי אם ירצה יכול לישבע כשיהיה הפסד או ריוח פחות.

וצריך שהנותן לא ידע כמה הוא עוסק כדי שלא

ממש כבנשים שלא היו שערות אצלם כלל ול"ד לשער בה"ש ובה"ע שגם אצלן יש שערות והן מעבירות אותן. ובאם בונת צביעתו הוא לא ליפוי אלא כדי שיקבלהו למשרה באופן שאין איסור אונאה כגון שידע שיעשה המלאכה בצעיר מסתבר שיש להתיר כמו בלבוש מפני החמה והצנה שהתיר הב"ח כדהביא הט"ז סק"ד הש"ך סק"ז הסכימו לזה כיון שהוא דק דבר אחד ולא מתדמה בזה לאשה אחרי כתיבי זה נודמן לי לראות ספר המאור להגרא"מ פרייל שמדבר בזה וכן תשובה מהגאון ד' משה מרדכי עפשטיין הר"מ דסלאבאדקא והעלו ג"כ להתיר לצבוע בשביל השגת משרה כשליכא איסור אונאה עיי"ש.

ומשי"כ כתר"ה לתרץ ע"מ שהקשתי בסימן צ"ו ענף ג' על הטעם להתיר כשסתום נקב שישבן בבלאמבע ומעית מאחר שלא הניחנו מגולה אלא תחליף אותו על בלאמבע קבועה ואינה מקפדת שיהיה הנקב מגולה ולכן אף שעל סתימה זו מקפדת להסירו לא חשיב מקפיד לענין חציצה כיון שתחזור ותסתמה, מהא דידות הכלים שהבניסן שלא כדרכן דחוצץ אף שג"כ אחר שיוציאו יחזור ויסתמנו, משום דהתם כשיוציא את היד לא ישליכנו לאשפה דהא ראוי הוא להכניסו כראוי בכלי אחד או בזה לכן לא בטל להכלי באופן שהוא עתה שלא ראוי ויצטרך להסירו אבל בלאמבע זמנית שכשיוציאנה ישליכ אותה ולא ישתמשו בה לשום דבר בטלה להשן על הומן שהוא שם אף שדעתו להוציאה אח"כ. והא תירוצו נכון אבל מהוספה על טעם הב' דלא מקפיד שיהיה מגולה אינו מועיל בעצמו שלא יחוצץ אלא בצדוף שיכול לבטל שם הדבר המונע שם ולכן אף שתרוייהו אינו רוצה שיהיה מגולה אבל היד אינו יכול לבטל להכלי באופן שמנעו שלא כדרכו אלא יוציאו להשתמש בו תשמיש כראוי אבל הבלאמבע שמבטלה לגמרי להשן כי אינו ראוי לשום דבר מאחר שהניחו בהשן מועיל מה שיחזור ויסתמנו באחרת שלא יחשב מקפיד, אך אף שיש טעם להצדוף, מ"מ הוא דחוק, ויותר נכון כדבארתי שם, ולדינא אין חלוק בין תירוצו כתר"ה למה שבארתי שם לחלק.

ידידו מקירו.

משה פיינשטיין

ואם נעשה באופן שבכל שנה צריך הלוקח לשלם גם חלק מהקרן שיהיה החוב נקטן בכל שנה, יכול גם תנאי זה לעשות באופן זה שיכתבו שהותנה שהלוקח צריך בכל שנה ליקח מבעל המארטג'ידו מחלקו שבבית חלק כך וכך וממילא יצטרך לשלם לו פחות מסך השכירות שהיה בעד כל החצי כפי החשבון, וזה ודאי עצה טובה היא וגם הלאיערס מסתמא ירצו לעשות זה, ואם לא ירצו הלאיערס לעשות כן אלא באופן מארטג'ידו שהוא בריבית יכתבו בשטר השכירות שהעיקר הוא שטר זה ושטר שע"י הלאיערס הוא רק לבטחונות כשלא ירצה לשלם השכירות.

והנה מה שאיתא ברמ"א סימן ק"ס סעיף ט"ז היתר ללוות ע"י שליח ישראל בריבית לבד שהרבה חולקין עליו, לא שייך אף להא דיעשו ע"י סרסור, ראה וראי איכא שטר חתום מהלוח איך שחייב להמלוה ממש ונמצא שמעשה הסרסור היה רק מעשה קוף בעלמא, ואף שהמלוה אינו מכיר את הלוח מ"מ ע"י שטרו שהביא לו הסרסור הלוח לו והסרסור הוא רק מעשה קוף בעלמא, ודינא דהרמ"א שייך רק במע"פ ולא בשטר על שם המלוה מהלוח בין שהוא שטר בכתב ידו בין בחתימת עדים דהרי צריך לומר לעדים שיתתמו שזהו הלוח ממלוה ללוה ממש ואסור אף להרמ"א.

והנה אם הלוח הוא קארפארישאן שגוף האנשים חברי הקארפארישאן אין חייבין כלום ואין על גופם שום חיוב ושעבוד ולא מצות פריעת חוב כמו שיש למלוה שנאמר בהו איסור ריבית שאף אם הוא עני ואין לו הוא חייב בדין פרעון החוב ומחוייב להשיג מעות מדין התורה ולפרוע החוב אבל בקארפארישאן שהם אין חייבין כלום נמצא שאין כאן לוח כלל אלא הביזנעס הוא הלוח שאינו שייך לחיובים, מסתבר דלא נאמר ע"ז איסור ריבית אבל שייך זה רק כשהלוח הוא קארפארישאן אבל כשהלוח הוא סתם אדם שהוא חייב בשעבוד הגוף אף שהמלוה הוא קארפארישאן יש בזה איסור ריבית.

ידידו מוקירו,

משה פיינשטיין

ידע הנותן בעצמו מה שהיה ויוכל להשביעו ראם ידע הנותן במה הוא עוסק הרי אפשר שירע בעצמו שהיה הפסד או שלא היה ריוח ולא שייך להשביעו או ויהיה מוכרח ליקח פחות אם יהיה מעט ריוח וגם להפסיד אם יהיה הפסד, ואף שלקה המעות על הבית אין הכרח שהעסק הוא דוקא הבית הזה רהא אפשר שיש לו מעות לשלם עבור הבית אך שצריך אותם לעסקיו האחרים וכשנותן לו המעות יוכל לעסוק בהן העסקים האחרים ונמצא שבמעותיו עושה העסקים האחרים שלכן אף אם בבית לא יהיה ריוח צריך לישבע על שאר העסקים, הבית שנתייחד למעות אלו הוא רק למשכון, וטוב לכתוב שהמעות לקח לעסוק בהם בעסק שהוא טוב כפי דעת הבקיאין שיהיה מזה הריוח שהתנו שיעלה בעד החצי של הנותן הפראצענטן שהתנו.

ועל מה שהמקבל בעצמו יעסוק בעסק השותפות צריך הנותן ליתן לו אף דבר קטן כמו דאלאר ואף בפחות, וצריך לכתוב שאם ירויתו יותר אין לנותן ריוח יותר מכפי שהתנו כדי שלא יוכל לתבוע מהמקבל כשידע שהיה יותר ולא יהיה גזל אצל המקבל כשהיה יותר ולא ידע לתבוע ממנו, ואם הלאיערס לא ירצו לכתוב זה אלא כמו שעושינ מארטג'ידו שהוא בריבית, צריך לכתוב בשטר העיסקא ששטר זה הוא העיקר שהתנו ושטר המארטג'ידו שנעשה ע"י הלאיערס הוא רק לבטחונות כשלא ירצה לקיים וליתן מה שחייב לנותן לפי השטר עיסקא.

(ב) לעשות באופן שליכא הלואה כלל אלא לפי סך המעות שיש לנותן המארטג'ידו בין שהוא המוכר עצמו בין שהוא אחר הוא קנין שלו בהבית ממש כגון אם הבית שזה עשרים אלף והמארטג'ידו הוא עשרה אלפים יש להנותן חצי הבית ולהלוקח חצי הבית והלוקח שוכר את החצי של בעל המארטג'ידו בהסך שיחשבו כמה עולה הפראצענטן לשנה ושוכר ממנו על סך שנים שהתנו וזמן פרעון השכירות הוא כפי החשבון בכל חדש, כגון שהפראצענטן שיש לו ליטול הוא שמנה וחצי עולה זה בעד עשרת אלפים לשנה תח"נ יכתבו שמשלם לו שכירות לשנה תח"נ דאלאר וכשהתנו הרבה שנים יכתבו הסך זה לכל שנה או לצרף כמה הם בעד כל השנים, וצריך לכתוב שהותנה שאינו יכול למכור חלקו בהבית לאחר וגם איך שמוכרה למכור חלקו להלוקח שיש לו החצי אחר הזמן שהתנו במקח הזה אף אם יתייקר.

שינויי נוסחאות
 י שלי (שליך) ושליך
 שליך חסיד. נזנה שלום
 ליתא וכו' נקדור (רפ"ז)
 וכן גורם רש"י ב"ש
 משניות מדויקות (ענ"י)
 וכן ז"ל ב"ש שלי
 ושליך [שליך]. וכו' שם
 כמקור שליך ושלי שלי
 רשע. יא יצא שברו
 בהפסדו בו יצא
 הפסדו בו. ע"י רש"י
 ד"ג איפכא וכו' נקדור
 ענ"י. יב בתלמודים.
 נמח"ו בלמודים. נכ"מ
 בלומדים לפני חכמים.
 מהר לשמוע. נקדור
 ענ"י מהיר... בכל
 המשנה. נכ"מ וכו'
 ממחר בכל המשנה.

חז"ל אלא דעו ולא דצרו על הגנז והגולן שהוא רשע
 מד"ש בשם הרמ"ה ז"ל: שלי שליך ושליך שליך
 חסיד. לא שמצו כל אשר לו שהרי אמרו (כמוצות דף
 י) המצו אל יצו יומר מחומש שלא יצו יומר מדאי
 ויהיה הוא צהכרח מוטל על
 הצריות אלא נמומר כפי הראוי
 איינין. דרך חיים: יא קשה
 לכעוס ונזח לרצות חסיד. אצל
 שלא יכעוס כלל לא נמלא בשום
 דיעה כי מי לנו גדול צנוה
 ממרע"ה ונאמר בו (במדבר ל"א)
 ויקוף משה על פקודי החיל.
 מד"ש. וגדולה מזו שמעו נח
 המורים (שם כ) אלא שלשם
 לא פירש נכחצ שכעס: נוח
 לכעוס וכו'. רשע. דאמר נח
 (ברכות דף כ"ט) לא תרתח ולא
 תחטא. רש"י. ודרך חיים מפרש
 כי הא דאמרינן בפ"ג דנדרים
 (דף כ"ב) אמר רב נחמן כל אדם
 הכועס צידוע שעונומו מרובין
 שנאמר (משלי כ"ט) איש אף
 בהפסדו. קשה לשמוע וקשה לאבד, יצא הפסדו

חידושי הגר"א
 י וי"א בו. כמ"ש בתלך
 (ק"ט א) בלו ונשכח בו
 שנאמר פתן נמל וגו'.
 שלי שליך ושליך שליך
 חסיד. כמ"ש (כ"ב ט"ז ב)
 (א"י א) וסר מרע וזמן
 צממונו היה בו (מגלה כ"ח
 ע"ה) שהיה בו. שלי שלי
 ושליך בו. שכל אזהב
 נזח נקח רשע כמ"ש
 (א"י ב) שם רשעים מלכו
 רונג וגו' אלו הרודפים
 אתר הבטע וכמ"ש (קהל
 ב) כי כל ימיו מכאובים
 וכעס עניו גם וגו'.
 יא קשה לכעוס ונזח
 בו. כמ"ש (י"א ג) ארך
 אפים ורב חסד. (מיהו) לא
 המוק לעד אפו כי חפץ
 חסד הוא הרי ששניהם
 ממתת החסד. ונאמר
 (ירמיה ג) חסיד אני לא
 אפילו פני כעס ולא אטור
 לעולם. נוח בו. כמ"ש
 (נדרים כ"ב ב) כל הכועס
 אפילו שכנה בו שנאמר
 רשע כנוזה אפו וגו' הרי
 שנקרא רשע ונאמר (עומד
 א) עברתי שמרה נח.

ייש אומרים זו מדת סדום. קרוב הדבר לנזח לדי
 מדת סדום, שמתוך שהוא רגיל בכך, אפילו בדבר שחזרו
 נהנה והוא אינו חסר לא ירצה להנות את חברו, וזו
 היתה מדת סדום שהיו מתכוונים לנלות הרגל מזיניהם
 ואף על פי שהיתה הארץ רחבת
 ידים לפנייהם ולא היו חסרים
 כלום: שלי שליך ושליך שלי
 עם הארץ. שנהנה ומהנה בשוה
 וזהו יסובה של הארץ, אצל אינו
 יודע קרא דכתיב (משלי טו)
 ושונא מתנות יסיה, וזהו לשון
 עם הארץ האמור בכל מקום,
 שרובה צחוקה של הארץ אצל
 אין צו חכמה להדיל צחוקין
 הראויין: שלי שליך ושליך
 שליך. מהנה את הצריות
 מנכסיו, והוא אינו נהנה
 מאחרים: חסיד. שעושה לפנים
 משורת הדין: יא הכי גרסינן.
 נוח לכעוס ונזח לרצות יצא
 שברו בהפסדו. קשה לכעוס
 וקשה לרצות יצא הפסדו
 בשברו. אדם שכועס מהר על
 כל דבר אע"פ שהוא חזר
 ומתראה מהרה, הפסדו מרובה
 משכרו, שרוב מעשיו מקולקלים מאחר שהוא נוח לכעוס על כל דבר ודבר. אצל הקשה לכעוס אע"פ שיש לו מדה
 רעה שהוא קשה לרצות, יאל הפסדו המועט שהוא קשה לרצות בשכרו המרובה שהוא קשה לכעוס ורוב מעשיו
 מתוקנים. וזאת דגרכי איפכא. וגרסא זו נראית לי עיקר: יב מהר לשמוע ומהר לאבד יצא שכרו בהפסדו.
 דמאחר שזוכה מה שלומד, מה הנאה יש צמה שהוא מהר לשמוע, נמלא הפסדו גדול משכרו: קשה לשמוע
 וקשה לאבד יצא הפסדו בשכרו. שמדה טובה שיש צו ימירה על המדה הנפסדת, הואיל ומה שממע אחר
 הקושי הוא זוכר ואינו שוכח. ונפקא מינה, שאם יש לפנינו שני תלמידים ואין לנו לספק מוזן אלא לאחד מהם,

פירוש המשניות להרמב"ם

מי שיש לו פחיתות מדת הכעס רשע: יב ארבע מדות
 בתלמודים. הסתכל איך לא קרא הנכון הוכרן חסיד מפני

יא ארבע מדות ברעות הסתכל איך קרא הסבלן שסבלנותו
 יתירה עד שיקרב להערר ההרגשה ברבר הכעס חסיד וקרא

מלאכת שלמה

לו שכן זה תחלה יאל זה השכר בהפסד שזא לו אח"כ צמה שהוא
 קשה לרצות וכן הוי למטה ג"כ בני ד' מדות בלמודים. אך נ"ל
 דעושה היא והגרסא היא כגרסת הדפוס כי הנוח לכעוס ונזח
 לרצות יאל שכרו בהפסדו כי ההפסד הוא רב מן השכר ביון שהוא
 נוח לכעוס וכן הקשה לכעוס וקשה לרצות השכר הוא רב מן
 ההפסד עכ"ל ז"ל. ועין בפ"י ספר משלי להחכם הגדול הרב ר'
 משה אלשיך ז"ל דף קכ"ב. יב במהר לשמוע ובמהר

יא לרצות. בנקודת יזרי בלמד ואפשר דגרסי' בחירק הלמד כמה
 דכתיב ולא יוסף לרצות עוד וכשהוא פועל יואל לאחרים מהיה
 הלמד בשנא והרשע צפתח והלזי בחלש ובדגש. וכחז הרב ר' יהוסף
 ז"ל נוח לכעוס ונזח לרצות יאל הפסדו בשכרו קשה לכעוס וקשה
 לרצות יאל שכרו בהפסדו ונ"ל פי' לגירסא זו כי הנוח לכעוס הרי
 ההפסד בל לו ראשונה א"כ שייך לומר בו שאל הפסדו הראשון
 בשכר שזא לו אח"כ צמה שהוא נוח לרצות וכן הקשה לכעוס שיש

י ב י תפארת ישראל י ב י

ימקף. אצל נוח להפסיק מאחרים או מעלמו: טז הפסדו מרובה
 משכרו, שעי' קלות דעתו רוב מעשיו מקולקלין: פח שאינו כועס
 רק כשרואה שהרעה שיעשה לו הלה גדולה, ולכן ג"כ אינו מתפייס
 לו מהר: טז ר"ל נקי הוא מהפסדו שמוק לנופו ונפשו ע"י
 הכעס. גם מה שמפסד ע"י שאינו מעביר על מדותיו, מדתו
 מעבירין לו ע"י על כל פשעיו [כפ"ה י"ז א]. ובכל זה הפסדו בטל
 במעוטו ברוב שכרו, מדאינו כועס רק לפרקים רחוקים. וגם ע"י
 שדעתו מיושבת רוב מעשיו מתוקנים: טז אצל שלא יכעס כלל,
 א"א בשום אדם: פח נכון הוא אדם מה להרשיע נגד ה' ובנ"א,
 מדיש לו ב' סבות גדולות לחטוא על ידיהן, דהיינו, קלות הדעת,
 ולעמוד על דעתו: פח שחופס ומצין מהר מה שלומד, אצל שוב
 שוכחו מהר: צ הפסדו מרובה משכרו. וי"מ שזריך אדם מה

עו אינו לא חסיד ולא רשע: עז שאע"ג שמשווה רעהו לעלמו,
 כמ"ש וזהבם לרעך כמור, עכ"פ ע"י התנהגות שלו, תחבטל
 האהבה שבין אדם לחבירו, ככסדום שנגעו רגל אורחים מזיניהן, אף
 שידעו שימדע להם צמדינחם כמדחם. ואלא מרעה אל רעה
 להחלומר גם על עניים: עז צמנא זה אומר לך לפעמים ע"מ
 שחומר לי ממך כשאנטרך לך: עז ר"ל כך דרך רוב צנ"א יושבי
 הארץ הפשוטים, ליישוב העולם, אצל מדת התורה היא לבלי
 להקפיד בכך: פ שעושה לפנים משוה"ד מוותר משפטיו ומדקדק
 בחיוביו: פא שמתאן לגמול חסד בנופו וממונו לאחרים,
 וכשמנטרך, רוצה שיעיבו אחרים עמו: פב דודאי כשמזדמן לו
 טובתו אפי' ברעת אחרים, ג"כ אינו נמנע וכ"ש שלא ייטיב לאדם
 אפי' אם לא יפסיד ע"י משלו דבר: פג שעל כל דבר קטן

